

Використана література

1. Галицких Е. О. Интегративная стратегия преподавания методики обучения литературе в системе профессиональной подготовки педагогов // Современная методика преподавания литературы : стратегии развития. Москва, 2017. С. 5–12.
2. Зязюн І.А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти. UPL: <http://eprints.zu.edu.ua/853/1/05ziasno.pdf>
3. Нова українська школа: poradnik для вчителя. UPL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news>
4. Концепція розвитку педагогічної освіти. Проект. UPL: <https://www.cuspu.edu.ua/images/>

УДК 378:331.5

Г.В. Зварич

Заступник начальника-начальник відділу реформування освітньої діяльності управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації, vzvarych@gmail.com

ПРОБЛЕМИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Одним із пріоритетних напрямів освітньої політики в Україні є інтеграція національної освіти в європейський освітній простір та орієнтація на європейські стандарти якості освіти. Процес входження України в європейський світовий освітній простір зумовив необхідність проведення модернізації змісту освіти в контексті її відповідності до сучасних потреб.

Фундаментом проведення модернізації освіти є децентралізація, тобто процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління. В Україні проходить децентралізація державної влади і владні повноваження та фінансові ресурси делеговані на місцеві

рівні. Саме від неї залежить головний успіх країни. Комплекс заходів з реформи децентралізації стартував у 2014-му році, невдовзі після Євромайдану, та отримав назву «Національний проект «Децентралізація». На разі йде впровадження трирівневої системи самоврядування, побудованій на принципі субсидіарності, де базовим рівнем є громада – місто, село чи селище, якій надаються максимально широкі компетенції з організації життєдіяльності в межах своєї території, а також широкий рівень фінансової спроможності

Новий Закон «Про освіту» запроваджує важливі засади, які визначають діяльність органів місцевого самоврядування у секторі освіти. По-перше, це відповідальність та підзвітність органів управління освітою та закладів освіти перед суспільством. По-друге, йдеться про інституційне відокремлення наглядових функцій та функцій забезпечення діяльності закладів освіти. Філософія шкільної реформи передбачає зовсім інший тип управління – як на рівні громади, так і на рівні школи. Це означає, що керівник не може приймати рішення самостійно. Те ж саме стосується місцевих органів влади при визначенні щорічного бюджету на освіту або відкритті опорної школи. Відділ освіти або голова громади має залучати всі зацікавлені сторони – вчителів, батьків, учнів, громадськість.

Актуальними залишаються проблеми реорганізації органів управління освітою, районних/міських методичних кабінетів та їх трансформація у кардинально нові структури з надання освітніх та науково-методичних послуг, зменшення їх контрольно-регулюючої функції, а натомість посилення стратегічно-аналітичних і суто методичних функцій, чітке розмежування повноважень і відповідальності між структурними підрозділами органів управління освітою, зміцнення ролі місцевих органів самоврядування та громад в управлінні освітою, посилення ролі батьківських і піклувальних рад в управлінні школою, запровадження самоврядування й автономії у навчальних закладах.

На даний час не існує універсальної організаційної моделі створення органу управління освітою та науково-методичної служби в ОТГ, а завдання полягає в тому, щоб відповідно до існуючої нормативно-правової бази забезпечити перехід з

районного/міського рівня управління освітою на локальні освітні системи територіальних громад, на новий, більш якісний рівень освітніх послуг, не допустивши суттєвих втрат і мінімізувавши можливі ризики.

Вже створені 876 об'єднаних громади, які отримали повноваження, ресурси із них 49 на Тернопільщині. У 18 районах ОТГ сформовані на 100%. Разом з тим є 99 районів, де немає жодної об'єднаної громади. Прямі міжбюджетні відносини мають 665 громад. Закріплення в Конституції України незворотності реформи децентралізації – потрібно завершити формування спроможних громад і сформувати нові спроможні райони. До 2020 року в Україні має бути 100 районів і 1600-1800 спроможних громад.

Засадами державної політики у сфері освіти є забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності. З метою гарантування, постійного та послідовного підвищення якості освіти функціонує система забезпечення якості у закладах освіти (внутрішня), система зовнішнього забезпечення якості освіти та система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти. Важливим аспектом забезпечення якості освіти в умовах децентралізації набуває тенденція у напрямі самоуправління, самовизначення, та водночас розуміння та відповідальність за врахування і дотримання державних стандартів та ліцензійних умов щодо надання освітніх послуг.

Керівник закладу освіти, окрім об'єднавчої і представницької ролі повинен прагнути розвивати педагогічну майстерність для того, щоб здійснювати діагностування освітніх проблем, моніторинг якості надання освітніх послуг; надавати консультації вчителям в освітньому процесі, мотивувати до високих досягнень, життєвих успіхів. Крім цього, якість освітніх послуг значно зростає завдяки організації творчої діяльності педагогів на всіх етапах її неперервної освіти. Тому завдання керівника прияти розвитку децентралізації управління у заклад освіти задля створення необхідних умов для самореалізації її творчого потенціалу педагогічного колективу. Щоб будувати певну систему якісних освітніх послуг, від шкільного лідера вимагається,

щоб він звертав увагу на неформальні, тонкі та символічні аспекти з життя шкільної спільноти, забезпечував функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освітніх послуг.

Нова українська школа пропонує нову філософію і культуру освіти з урахуванням досвіду провідних країн світу шляхом модернізації змісту і структури загальної середньої освіти, постійного та послідовного підвищення якості освітніх послуг з метою формування довіри суспільства до системи та закладів освіти.

З точки зору І. Булах, *якість* – це об'єктивна, істотна внутрішня визначеність об'єктів і процесів, що спричиняє їхню придатність і пристосованість для певних призначень, цілей, завдань, умов, що визначають людина й суспільство.

У Законі Про освіту від 05.09.2017 р. *освітня послуга* прописується як комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання.

Освітня послуга є дуже специфічним об'єктом управління. Як підкреслюють окремі автори, «у зв'язку з відсутністю відчутних характеристик освітньої послуги до моменту її отримання ступінь невизначеності надбання збільшується. Сучасний маркетинг ставить перед освітніми послугами вимогу певної матеріалізації, щоб вони були відчутними для потенційного клієнта» [1].

Хоча якість вважають супутньою характеристикою освітньої послуги, окремі автори вважають, що «у відносному аспекті якість не є атрибутом освітньої послуги. Про якість можна стверджувати, коли освітня послуга узгоджується з вимогами стандартів або специфікацій, вона виступає лише як засіб, за допомогою якого з'ясовується відповідність освітньої послуги державним стандартам» [3]. Це пояснюється тим, що якість освітніх послуг не визначається прямолінійно, вона діагностується державою за певними стандартами та споживачами послуг, тому оцінка якості може не збігатись. Аналіз практики управління закладами освіти доводить, що кожен із замовників і суб'єктів освітнього процесу в закладі має свої уявлення про критерії якості роботи

загальноосвітнього закладу, тому існує проблема уніфікації оцінки якості освітніх послуг.

Сьогодні в Україні функціонує 545 опорних шкіл (на Тернопільщині 33) – мережа Нового освітнього ефективного використання освітньої субвенції та надання якісних освітніх послуг для забезпечення фінансової стійкості. Безумовно, саме ці школи повинні демонструвати найвищу якість освітніх послуг. Однак на сьогодні не розроблені критерії оцінювання освітніх послуг у закладі загальної середньої освіти.

Якість освіти визначається, насамперед, на основі моніторингу освітньої діяльності, що передбачає регулярне спостереження за рівнем засвоєння знань та вмінь у процесі навчання, виявлення відхилень від освітніх стандартів та прийняття адекватних ситуації управлінських рішень у форматі створення умов для якісної освіти. Як зауважують науковці, «моніторинг відіграє ключову роль у підвищенні ефективності системи управління якістю освіти. Систематичність збору релевантної інформації при проведенні моніторингу – це важливий інструмент швидкого реагування на зміни як внутрішнього, так і зовнішнього освітнього середовища. Можна припустити, що валідність результатів моніторингових та рейтингових досліджень вимагає широкого використання поряд з кількісними параметрами суб'єктивних експертних оцінок. Необхідно збільшувати роль професіонала, експерта, який має значний досвід і достатньо часу для спостереження та оцінки найрізноманітніших нюансів, настроїв, культурних та інших особливостей діяльності навчального закладу» [цитовано за джерелом Антонюк].

Першочергова увага європейського співтовариства в процесі моніторингу зосереджена на проблемах розробки ключових підходів до створення сучасного діагностично-контролюючого інструментарію щодо оцінювання учнів в умовах орієнтації на особистісну сутність людини, забезпечення можливостей її саморозкриття та самовизначення. У контексті доступності освіти устремління України розробка вітчизняної концепції якісної освіти значною мірою орієнтується на надбання країн – лідерів ЄС.

Для створення системи моніторингу якості надання освітніх послуг у закладі загальної середньої освіти необхідно:

– вивчити досвід структуризації та змісту поняття якості освітніх послуг у наукових джерелах; зібрати публікації з цього питання та провести низку семінарів для адміністрації спочатку опорних шкіл;

– створити базу внутрішніх експертів для організації моніторингу освітніх послуг, спрямувати їх на навчання з метою освоєння технології моніторингу та експертизи;

– укласти план проведення моніторингу освітніх послуг на кілька років, узгодити його з іншими опорними школами, щоб була змога оцінювати та порівнювати з іншими школами регіону;

– укласти уніфіковані критерії для оцінювання якості освітніх послуг для опорних шкіл у регіоні;

– дібрати інструментарій для діагностування якості надання освітніх послуг відповідно до стандартів освіти та згідно із запитамі споживачів освітніх послуг;

– запланувати конференції, круглі столи у регіоні з метою систематичного обговорення результатів моніторингу якості освітніх послуг та внесення коректив у функціонування та розвиток закладів загальної середньої освіти.

Таким чином, процеси децентралізації управління освітою спонукають до впровадження активної фази моніторингу якості освітніх послуг. Отримані дані будуть також ефективно впливати на результати децентралізації, оскільки до оцінювання буде залучені широкі верстви населення, зокрема і споживачі освітніх послуг.

Використана література

1. Дмитрів А.Я. Характеристика особливостей освітньої послуги з погляду маркетингу. URL: <http://ena.lp.edu.ua>;

2. Пинтонюк Т. Якість освітніх послуг як головна умова конкурентоспроможності української системи вищої освіти. ВІСНИК Київського національного університету імені Тараса Шевченка УКРАЇНОЗНАВСТВО. № 14. 2010. С.35-37.

3. Плисенко Г.П. Якість надання освітніх послуг як чинник забезпечення ринку праці висококваліфікованими фахівцями. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2016 №2. URL: file:///C:/Users/VIP/Downloads/rpzn_2016_2_7.pdf